

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет

Затверджено
на засіданні Вченої ради
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка (протокол № 1/2022-23
від 31 серпня 2022 року)

Голова Вченої ради
проф. Сіромський Р.Б.

Силабус курсу

**«Релігія, мова й ідентичність у Центральній та Східній Європі нового
часу»**

для студентів, які навчаються за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
спеціальності 054 «Соціологія»

Назва курсу	Релігія, мова й ідентичність в Центральній та Східній Європі нового часу. ЗК2.1.1.01
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра історії Центральної та Східної Європи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки 054 Соціологія
Викладачі курсу	Сирота Роман Богданович, канд. істор. наук, доцент, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи,
Контактна інформація викладачів	вул. Університетська,1, ауд. 317, тел.: (032) 239-41-54 e-mail: rsyrota@yahoo.co.uk
Консультації по курсу відбуваються	Четвер, 14:00–15:00 (кафедра історії Центральної та Східної Європи, вул. Університетська,1, ауд. 317). Для погодження додаткового часу чи онлайн формату консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://clio.lnu.edu.ua/employee/syrota-r-b
Інформація про курс	Курс „Релігія, мова й ідентичність в Центральній та Східній Європі нового часу” є дисципліною за вибором студентів зі спеціальності “054 Соціологія” для освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. Курс викладається у другому семестрі в обсязі 3 кредитів за ECTS (90 годин, у тому числі 30 години лекцій і 60 годин самостійної роботи згідно навчального плану) і покликаний сформуванню у здобувачів вищої освіти розуміння особливостей етноконфесійного розвитку і формування національних ідентичностей в Центральній та Східній Європі нового часу.
Коротка анотація курсу	Формування національних ідентичностей у Центральній та Східній Європі традиційно розглядається у контексті дихотомії „громадянського” і „етнічного” націоналізмів, причому перевага останнього часто не викликає сумнівів. Даний курс концентрується на етноконфесійній та етнолінгвістичній сторонах суспільного розвитку, водночас визнаючи важливу роль політичного чинника, що пояснює, чому на основі одного або близьких за мовою і віросповіданням етносів у регіоні розвинулися кілька сучасних націй. Відтак, п’ять змістових модулів, з яких складається даний курс („Походження націй і теорії націоналізму”, „Розпад універсальної християнської ідентичності”, „Від „священних” до народних мов”, „Мовна політика і націоналізм в Центральній Європі ХІХ ст.”, „Релігія і політика в православному світі.”), окреслюють, які фактори сприяли цьому, котрі з них мали вирішальне значення і на якому етапі, яку роль у націєтворчих процесах відіграли об’єктивні та суб’єктивні моменти.
Мета та цілі курсу	Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти розуміння особливостей становлення новочасних ідентичностей в Центральній та Східній Європі і того впливу, який на нього здійснили конфесійні зміни і мовна політика. Головними цілями є опанування здобувачами вищої освіти термінології та основних концепцій, які застосовуються сьогодні для пояснення націєтворчих процесів, засвоєння інформації з етноконфесійної і соціокультурної історії регіону зазначеного періоду, осмислення взаємовпливів

	політики, релігії та мови на формування суспільної свідомості і колективної дії, розвиток навиків порівняльного аналізу і критичного мислення, необхідних для розуміння сучасних етноконфесійних, мовно-культурних та політичних процесів, особливо в регіоні Центральної і Східної Європи.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література: Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-Східної Європи. Посібник</i>. (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Яровий, Валерій (ред.). <i>Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій</i> (Київ: Либідь, 2009); Crăciun, Maria, Ghitta, Ovidiu and Murdock, Graeme (eds.). <i>Confessional Identity in East-Central Europe</i> (London and New York: Routledge, 2017); Hastings, Adrian. <i>The Construction of Nationhood: Ethnicity, Religion, and Nationalism</i> (Cambridge: Cambridge University Press, 1997); Kamusella, Tomasz. <i>The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe</i> (Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2009). Додаткова література: Андерсон, Бенедикт. <i>Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму</i> (Київ: Критика, 2001); Гелнер, Ернест. <i>Нації та націоналізм. Націоналізм</i> (Київ: Таксон, 2003); Дейвіс, Норман. <i>Європа: Історія</i> (Київ: Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2001); Дейвіс, Норман. <i>Боже ігрище: історія Польщі</i> (Київ: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2008); Долбилов, Михаил. <i>Русский край, чужая вера: Этноконфессиональная политика империи в Литве и Белоруссии при Александре II</i> (Москва: Новое литературное обозрение, 2010); Єславіч, Барбара. <i>Історія Балкан. XVIII і XIX століття</i> (Київ: Свенас, 2003); Зашкільняк, Леонід, Крикун, Микола. <i>Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів</i> (Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002); Зінько, Юрій, Калитко, Сергій, Кравчук, Олександр, Поп, Іван. <i>Нариси історії Чехії. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів</i> (Вінниця: ТОВ „Нілан-ЛТД”, 2017); Касьянов, Георгій. <i>Теорії нації та націоналізму</i> (Київ: Либідь, 1999); Криль, Михайло. <i>Історія Словаччини</i> (Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006); Маккаї, Ласло та ін., <i>Коротка історія Угорщини</i> (Ніредьгаза; Педагогічний інститут імені Дьордя Бешшенєї, 1997); Полещук, Тамара. <i>Історія Росії XIX – початку XX століття: навчальний посібник</i> (Львів: ПАІС, 2008); Almási, Gábor and Šubarić, Lav (eds). <i>Latin at the Crossroads of Identity: The Evolution of Linguistic Nationalism in the Kingdom of Hungary</i> (Leiden, Boston: Brill, 2015); Bamji, Alexandra, Janssen, Geert H., Laven, Mary (eds). <i>The Ashgate Research Companion to the Counter-Reformation</i> (London and New York: Routledge, 2013); Hutchinson, John, Smith, Anthony D. (eds). <i>Nationalism</i> (Oxford, New York: Oxford University Press, 1994); Kamusella, Tomasz, Nomachi, Motoki and Gibson, Catherine (eds.). <i>The Palgrave Handbook of Slavic Languages, Identities and Borders</i> (Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2016); Kitromilides, Paschalis M. <i>An Orthodox Commonwealth. Symbolic Legacies and Cultural Encounters in Southeastern Europe</i> (London and New York: Routledge, 2016); Leustean, Lucian N. (ed.), <i>Orthodox Christianity and Nationalism in Nineteenth-Century Southeastern Europe</i>. (New York, NY: Fordham University Press, 2014); Louthan, Howard, Cohen, Gary B., Szabo, Franz A. J. <i>Diversity and Dissent: Negotiating Religious Difference in Central Europe, 1500–1800</i> (New York and Oxford: Berghahn Books, 2011); Louthan, Howard, Murdock, Graeme (eds). <i>A Companion to the Reformation in Central Europe</i> (Leiden and Boston: Brill, 2015); Маг, Карин. <i>The Reformation in Eastern and Central Europe</i> (New York and London: Routledge, 2016); McGuckin, John Anthony. <i>The Eastern Orthodox Church. A New History</i> (New Haven and</p>

	<p>London: Yale University Press, 2020); Myhill, John. <i>Language, Religion and National Identity in Europe and the Middle East: A Historical Study</i> (Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2006); Ó hAnnracháin, Tadhg. <i>Catholic Europe, 1592–1648: Centre and Peripheries</i> (Oxford: Oxford University Press, 2015); Staliūnas, Darius. <i>Making Russians. Meaning and Practice of Russification in Lithuania and Belarus after 1863</i> (Amsterdam and New York: Rodopi B. V., 2007). Інші інформаційні ресурси: Збірник наукових праць “Україна в Центральній-Східній Європі”. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe ; Journal of the Association for the Study of Ethnicity and Nationalism “Nations and Nationalism”. URL: https://onlinelibrary.wiley.com/journal/14698129 ; Internet Archive: Digital Library of Free & Borrowable Books, Movies, Music & Wayback Machine. URL: https://archive.org .</p> <p>Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Окрім рекомендованих, здобувачі вищої освіти можуть використовувати також й інші джерела та літературу, у яких висвітлені питання курсу.</p>
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	Загальний обсяг курсу становить 90 год (3 кредити ECTS), з них – 24 годин аудиторних занять (12 год. лекції, 12 год. практичні) та 66 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Знання та розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутності та особливостей формування національних ідентичностей в Центральній та Східній Європі; - сучасних концепцій і термінології в галузях національних студій та культурології, які використовуються для пояснення етнокультурних процесів; - національних, регіональних і загальноєвропейського контекстів конфесійних, мовно-культурних і соціальних змін; - основних стратегій політизації етноконфесійних і мовно-культурних процесів, їх еволюції; - особливостей імперського та національного регулювання конфесійних і мовно-культурних відносин, <p>уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію конфесійного і мовно-культурного характеру в історичному контексті; - критично розглядати різноманітні націологічні та культурологічні концепції; - виявляти, оцінювати та прогнозувати тенденції етноконфесійного і мовно-культурного розвитку; - визначати освітні механізми гармонізації міжетнічних і міжконфесійних відносин, перспективи їхнього використання; - практично застосовувати знання з історії етноконфесійних і мовно-культурних відносин у педагогічній та громадській діяльності. <p>комунікація:</p> <ul style="list-style-type: none"> - діяти й взаємодіяти в інформаційному просторі як активний учасник освітнього середовища, збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у соціальній і культурній сферах; - застосовувати інформаційно-комунікаційні технології на різних етапах

	<p>науково-педагогічних досліджень;</p> <ul style="list-style-type: none"> - конструктивно взаємодіяти з представниками освітнього середовища, з носіями та реципієнтами знань, розвивати досвід педагогічної комунікації в усній і письмовій формі; - розвивати досвід публічних презентацій проєктів, цілей та результатів науково-педагогічних пошуків і популяризації історичних знань, <p>автономія та відповідальність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявляти, ставити та вирішувати освітні проблеми на основі професійних етичних стандартів та дотримання авторського права; - аналізувати й оцінювати історичні знання, нові ідеї і теорії з повагою до мультикультурності, гендерної та расової рівності; - нести особисту відповідальність за організацію і проведення наукового дослідження, достовірність, надійність і об'єктивність отриманих результатів.
--	--

Ключові слова	Центральна та Східна Європа, національна ідентичність, націоналізм, релігія, мовна політика.
----------------------	--

Формат курсу	Очний (за розпорядженням Ректора – дистанційний)
---------------------	--

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1	<p>1. Походження націй і теорії націоналізму. Класичні визначення „нації”: Е. Ренан і М. Вебер. Комунікативна теорія нації К. Дойча. Антропологічна перспектива К. Гірца. Типології націй (Г. Сігон-Вотсон, С. Рейнолдс, Дж. Армстронг, Е. Сміт, В. Коннор). Примордіалістський і конструктивістський підходи до формування націй. Теорії націоналізму. Націоналізм і висока культура в модернізаційній концепції Е. Гелнера. П. Брасс про націєтворення як суперництво еліт. Культурний націоналізм і моральне переродження у Дж. Гатчінсона. А. Гейстінгс про релігійні аспекти націоналізму. Нація як „винайдена традиція” Е. Гобсбаума. Нація як „уявлена спільнота” Б. Андерсона.</p>	лекція	<p>Андерсон, Бенедикт. <i>Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму</i> (Київ: Критика, 2001); Гелнер, Ернест. <i>Нації та націоналізм. Націоналізм</i> (Київ: Таксон, 2003); Касьянов, Георгій. <i>Теорії нації та націоналізму</i> (Київ: Либідь, 1999); Hastings, Adrian. <i>The Construction of Nationhood: Ethnicity, Religion, and Nationalism</i> (Cambridge: Cambridge University Press, 1997); Hutchinson, John, Smith, Anthony D. (eds). <i>Nationalism</i> (Oxford, New York: Oxford University Press, 1994).</p>	<p>Навести історичні приклади „за” чи „проти” окремих теорій, 4 год.</p>	тиждень
		самостійна робота			
2	<p>2. Реформація та її поширення в Центральній</p>	лекція	<p>Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-</i></p>	<p>Актуалізувати знання з історії</p>	тиждень

	<p>Європі. Виступ Мартіна Лютера 1517 р. і зародження протестантизму. Лютеранство, кальвінізм, анабаптизм і антитринітаризм (унітаризм). Шляхи проникнення протестантських конфесій в Центральну і Східну Європу. „Чеська реформація” XV ст. як предтеча поширення протестантизму в Богемії. Утраквісти і община чеських братів („Братська Єднота”). Впливи лютеранства і кальвінізму. Богемське сповідання 1575 р. і виникнення Чеськобратської євангельської церкви. Анабаптисти в Моравії. Гуттерити. Лютеранство і кальвінізму в Угорському королівстві. Дебреценський синод 1562 р. і прийняття Угорського сповідання. Створення Угорської реформатської церкви. Релігійна політика Стефана Баторія в Трансильванії. Указ Стефана Баторія 1572 р. про „визнані релігії”. Лютеранство в німецьких володіннях Речі Посполитої. Причини популярності кальвінізму у середовищі польсько-литовської шляхти. Микола Радзивілл Чорний. Вільнюський синод 1557 р. і заснування Литовської євангелічної реформатської церкви. Міграція до Польщі представників общини чеських братів. Релігійна політика Сигізмунда II Августа. Боротьба за створення польської національної церкви. Угода про взаємну терпимість протестантських течій у Речі Посполитій 1570 р. Прийняття акту Варшавської конфедерації 1573 р. Соцініанство.</p>	самостійна робота	<p><i>Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Яровий, Валерій (ред.). <i>Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій</i> (Київ: Либідь, 2009); Maag, Karin. <i>The Reformation in Eastern and Central Europe</i> (New York and London: Routledge, 2016); Louthan, Howard, Murdock, Graeme (eds). <i>A Companion to the Reformation in Central Europe</i> (Leiden and Boston: Brill, 2015).</p>	<p>Реформації та її поширення в Центральній Європі, 2 год.</p> <p>Підбір джерел і літератури для підготовки есе, 6 год.</p>	тиждень
3	<p>3. Католицька контрреформація в Центральній Європі. Тридентський собор 1545–1563 рр. та його програма</p>	лекція	<p>Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет</p>	<p>Актуалізувати знання з історії Католицької контрреформації в Центральній</p>	тиждень

	реформ Католицької церкви. Акцент на освітній політиці. Товариство Ісуса (Єзуїти). Заснування єзуїтських колегіумів у Центральній Європі (Трнава, 1561 р. – „Словацький Рим”, Львів, 1608 р.). Створення єзуїтських провінцій (1563. – Австрійська, 1574 р. – Польська, 1608 р. – Литовська, 1622 р. – Богемська). Політика релігійної нетерпимості Фердинанда II (1619–1637). Імператорський едикт 1627 р. про заборону протестантизму у володіннях Габсбургів. Діяльність угорського єзуїтського кардинала Петра Пазманя. Релігійне питання у протистоянні королівської влади і магнатів у Речі Посполитій. Єзуїтська освіта і відновлення впливу Католицької церкви. Сеймова постанова про упривілейоване становище католицизму 1668 р.		імені Івана Франка, 2001); Яровий, Валерій (ред.). <i>Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій</i> (Київ: Либідь, 2009); Ó hAnnracháin, Tadhg. <i>Catholic Europe, 1592–1648: Centre and Peripheries</i> (Oxford: Oxford University Press, 2015); Bamji, Alexandra, Janssen, Geert H., Laven, Mary (eds). <i>The Ashgate Research Companion to the Counter-Reformation</i> (London and New York: Routledge, 2013).	Європі, 2 год.	
	4. Унійні процеси в Центральній і Східній Європі. Ранні проекти об'єднання церков. Флорентійський собор 1439 р. Зміни у статусі православного населення в Центральній і Східній Європі у зв'язку з поступом Контрреформації. Православне релігійне і культурне відродження XVI ст. Відновлення інтересу до церковного об'єднання. Брестська унія 1596 р. і створення унійної церкви в Речі Посполитій. Ужгородська унія 1646 р. і створення унійної церкви в Угорському королівстві. Вступ до унії православних ієрархів у Трансильванії і створення Румунської уніатської церкви (1698–1700).	лекція	Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Яровий, Валерій (ред.). <i>Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій</i> (Київ: Либідь, 2009); Crăciun, Maria, Ghitta, Ovidiu and Murdock, Graeme (eds.). <i>Confessional Identity in East-Central Europe</i> (London and New York: Routledge, 2017); Louthan, Howard, Cohen, Gary B., Szabo, Franz A. J. <i>Diversity and Dissent: Negotiating Religious Difference in Central Europe, 1500–1800</i> (New York and Oxford: Berghahn Books, 2011).	Актуалізувати знання з історії створення унійних церков у Центральній та Східній Європі, 2 год.	
		самостійна робота		Підбір джерел і літератури для підготовки презентації, 6 год.	тиждень
4	5. Православна співдружність: виживання і	лекція	Єславіч, Барбара. <i>Історія Балкан. XVIII і</i>	Актуалізувати знання з історії	тиждень

	<p>дезінтеграція. Східне християнство і турецькі завоювання. Розкол у Київській Митрополії і створення неканонічної Московської Митрополії 1448 р. Зрощення царської і церковної влади в Московській державі („Москва – третій Рим”). Фальсифікат визнання автокефалії Московського патріархату 1589 р. Православний міллет і Вселенська патріархія. Роль православної церкви у збереженні культурної ідентичності населення Балканського півострова. Тенденції до відновлення національних православних церков на Балканах. Печський патріархат 1557–1766 рр. Охридська архієпископія 1390-ті – 1767 рр. Церковна організація сербів в Австрійській монархії. Чорногорська теократія.</p>	самостійна робота	<p><i>XIX століття</i> (Київ: Свенас, 2003); Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Яровий, Валерій (ред.). <i>Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій</i> (Київ: Либідь, 2009); Kitromilides, Paschalis M. <i>An Orthodox Commonwealth. Symbolic Legacies and Cultural Encounters in Southeastern Europe</i> (London and New York: Routledge, 2016); McGuckin, John Anthony. <i>The Eastern Orthodox Church. A New History</i> (New Haven and London: Yale University Press, 2020).</p>	східного християнства в XV – XVIII ст., 2 год. Опрацювання джерел і літератури для підготовки есе та презентацій, 12 год.	тиждень
5	<p>6. Латинська мова: від <i>lingua franka</i> до „мертвої мови”. Християнізація і поширення латинської літургії в Центральній Європі. Перетворення латини на мову церковної і державної адміністрації. Єзуїтська освітня система і зростання престижу латини як мови освіти і науки. Розвиток книгодрукування та його вплив на мовну ситуацію в Центральній Європі. Просвітництво і увага до народних мов. Ліквідація Ордену єзуїтів 1773 р. і початок втрати латинською мовою панівного статусу в політиці, управлінні і освіті. Заміна латинської мови польською в освіті та офіційному діловодстві Речі Посполитої в 1773–1791 рр. Проголошення німецької мови офіційною у володіннях Габсбургів у 1784 р. Боротьба за визнання офіційного статусу угорської мови в Угорському королівстві.</p>	лекція	<p>Дейвіс, Норман. <i>Європа: Історія</i> (Київ: Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2001); Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Яровий, Валерій (ред.). <i>Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій</i> (Київ: Либідь, 2009);</p>	Порівняти сфери і тривалість використання латинської мови в країнах Західної і Центральної Європи, 2 год.	тиждень
		лекція	<p>Almási, Gábor and Šubarić, Lav (eds). <i>Latin at the Crossroads of Identity: The Evolution of Linguistic Nationalism in the Kingdom of Hungary</i> (Leiden, Boston: Brill, 2015); Kamusella, Tomasz. <i>The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe</i> (Basingstoke and</p>	Окреслити вплив Просвітництва на заміну латинської мови народними, 2 год.	тиждень
		самостійна робота	<p><i>The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe</i> (Basingstoke and</p>	Розробка авторської гіпотези есе, 2 год.	тиждень

			New York: Palgrave Macmillan, 2009).		
6	<p>7. Церковнослов'янська мова і культурна спільність <i>Slavia Orthodoxa</i>. Кирило-мефодієвська літургійна традиція і староцерковнослов'янська мова. Церковнослов'янська мова та її ізводи: наближення до місцевого народного вжитку. Церковно-культурні зв'язки. Книгодрукування і руська мова в Речі Посполитій. Новомосковський ізвод та його вплив у Балканському регіоні. Кодифікація народних мов і заміна ними церковнослов'янської в адміністративній, освітній і літературній сферах в Російській імперії та на Балканах у XVIII – пер. пол. XIX ст.</p>	лекція	Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Яровий, Валерій (ред.). <i>Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.): курс лекцій</i> (Київ: Либідь, 2009); Kamusella, Tomasz, Nomachi, Motoki and Gibson, Catherine (eds.). <i>The Palgrave Handbook of Slavic Languages, Identities and Borders</i> (Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2016).	Визначити роль церковнослов'янської мови у функціонуванні <i>Slavia Orthodoxa</i> 2 год.	тиждень
		самостійна робота		Розробка структури та послідовності висвітлення основних проблемних питань презентації, 2 год.	тиждень
7	<p>8. Польський кейс: від <i>natio</i> до нації. Шляхетська нація в Речі Посполитій. Реформи останньої третини XVIII ст. і запровадження польськомовної освітньої системи. Дискусії про роль мови у суспільстві та її стандарт. Польська мова в діяльності Товариства приятелів науки. Словник польської мови Самуїла Лінде. Мовна політика подільчих держав. Зміни у статусі польської мови в другій половині XIX ст.: від набуття оційного статусу в Австрійській Галичині (<i>Landessprache</i>) до обмеження в Німецькій і Російській імперіях. Поява етнолінгвістичного руху. Мова в польській національній ідеології поч. XX ст.</p>	лекція	Дейвіс, Норман. <i>Боже ігрище: історія Польщі</i> (Київ: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2008); Зашкільняк, Леонід, Крикун, Микола. <i>Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів</i> (Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002); Kamusella, Tomasz. <i>The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe</i> (Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2009).	Порівняти мовну політику подільчих держав на Польських землях, 2 год.	тиждень
		лекція		Визначити етапи впровадження угорської мови в освітню і адміністративну системи Угорського	тиждень
	<p>9. Угорський кейс: від <i>natio</i> до прообразу національної держави. Статус угорської шляхти в Габсбурзькій монархії і її відносини з династією. Мова втручається у політику: запровадження німецької мови і угорська опозиція. „Нація живе</p>		Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Маккаї, Ласло та ін., <i>Коротка історія</i>		

	у мові”: поява етнолінгвістичної політики в Угорському королівстві. „Мовне відродження” і національний рух кінця XVIII – початку XIX ст. Перетворення угорської мови на офіційну в 1844 р. і державну в 1867 р. Мадяризація і поява національних меншин. Міфологізація мови в інтересах нації.	самостійна робота	<i>Угорщини</i> (Ніредьгаза; Педагогічний інститут імені Дьордя Бешшенєї, 1997); Kamusella, Tomasz. <i>The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe</i> (Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2009); Myhill, John. <i>Language, Religion and National Identity in Europe and the Middle East: A Historical Study</i> (Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2006).	королівства, 2 год. Написання тексту есе, 10 год.	тиждень
8	10. Чеський кейс: від Богемського слов’яномовного <i>populus</i> до чеського націоналізму. Землі Чеської корони в Габсбурзькій монархії. Чеська канцелярщина і проект богемської мови. „Будителі” і розвиток літературної чеської мови. Земський патріотизм (<i>Landespatritismus</i>), чеський етнолінгвіцизм і панславизм. Мова втручається у політику: вимога відокремлення чесько- і німецькомовних спільнот Богемії і Моравії. Урядові постанови про паралельне використання чеської і німецької мов у судочинстві Чехії і Моравії 1880 р. і поділ Празького університету на чеський і німецький 1881 р. Чесько-німецькі пунктації 1890 р. Ордонанси Гауча про рівноправність чеської і німецької мов 1897 р. Загострення чесько-німецького протистояння в Богемії на поч. XX ст.	лекція	Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Зінько, Юрій, Калитко, Сергій, Кравчук, Олександр, Поп, Іван. <i>Нариси історії Чехії. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів</i> (Вінниця: ТОВ „Нілан-ЛТД”, 2017); Kamusella, Tomasz. <i>The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe</i> (Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2009).	Окреслити труднощі і перспективи досягнення мовної рівності в офіційній сфері на прикладі ситуації в Чеських землях др. пол. XIX ст., 2 год.	тиждень
		самостійна робота		Текстове наповнення слайдів і добір графічного (ілюстративного) матеріалу, 10 год.	тиждень
9	11. Словацький кейс: від слов’яномовного <i>populus</i> Верхньої Угорщини до словацького націоналізму. Уявлення Словаччини і словаків у ранньомодерний період: „слов’яномовні угорці” чи чеські побратими?	лекція	Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Кріль, Михайло. <i>Історія Словаччини</i> (Львів:	Визначити вплив конфесійного чинника на стандартизацію словацької мови, 2 год.	тиждень

	Йосифінські реформи і актуалізація мовного питання. Релігійний розкол у словацькому просвітницькому русі. Біблічтина і бернолачтина. Мовна реформа Людовіта Штура. Марцін Гаттала і завершення стандартизації словацької мови. Мова втручається у політику: мадяризація, панславізм (чехословакізм) і словацький етнолінгвіцизм. Мовне питання в політиці словацьких партій на поч. ХХ ст.		Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006); Яровий, Валерій (ред.). <i>Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.): курс лекцій</i> (Київ: Либідь, 2009); Kamusella, Tomasz. <i>The Politics of Language and Nationalism in Modern Central Europe</i> (Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2009).		
	12. Імперська етноконфесійна політика і національні ідентичності в Східній Європі. Російська політична і церковна експансія в Східній Європі у ХVІІІ ст. Управління „іноземними віросповіданнями”. Ліквідація уніатської церкви в Російській імперії (1796–1839): просвітництво vs націоналізм. Конкордат з Римом 1847 р. Західнорусизм vs польські впливи. Мовно-освітні обмеження і русифікація. „Царська віра”: проповідь православ'я “іменем уряду”. Українофільство і білорусизм: від етно-лінгвістичних до національних рухів.	лекція	Долбилов, Михаїл. <i>Русский край, чужая вера: Етноконфесійна політика імперії в Литві і Білорусії при Александрі ІІ</i> (Москва: Новое литературное обозрение, 2010); Полещук, Тамара. <i>Історія Росії ХІХ – початку ХХ століття: навчальний посібник</i> (Львів: ПАІС, 2008); Staliūnas, Darius. <i>Making Russians. Meaning and Practice of Russification in Lithuania and Belarus after 1863</i> (Amsterdam and New York: Rodopi B. V., 2007)	Охарактеризувати особливості русифікації в конфесійній і мовно-культурній сферах, 2 год.	тиждень
самостійна робота		Оформлення і подача есе, 4 год		тиждень	
10	13. Православне християнство і націоналізм на Балканах у ХІХ ст. Вселенський патріарх (етнарх) в османській системі влади. Еллінізаторська політика Константинополя. Підтримка	лекція	Славіч, Барбара. <i>Історія Балкан. ХVІІІ і ХІХ століття</i> (Київ: Свенас, 2003); Зашкільняк, Леонід (ред.). <i>Історія Центрально-</i>	Порівняти особливості становлення автокефальних православних церков на Балканах, 2 год.	тиждень

<p>місцевим православним духовенством національно-визвольних рухів балканських народів. Утворення незалежних держав і вимоги церковної автокефалії. Етно-філетизм. Проголошення Грецької (1833 р., визнана 1850 р.), Сербської (1831 р., визнана 1879 р.) і Румунської (1865 р., визнана 1885 р.) православних церков. Болгарський національний рух і боротьба за самостійну церкву. Утворення Болгарського екзархату 1870 р. Болгаро-греко-сербське церковне суперництво в Македонії.</p>	<p>самостійна робота</p>	<p><i>Східної Європи. Посібник.</i> (Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001); Leustean, Lucian N. (ed.), <i>Orthodox Christianity and Nationalism in Nineteenth-Century Southeastern Europe.</i> (New York, NY: Fordham University Press, 2014).</p>	<p>Представлення мультимедійних презентацій, 6 год.</p>	<p>тиждень</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Зарахування курсу відбувається за результатами поточного та проміжного контролю.</p>			
<p>Пререквізити</p>	<p>Для вивчення курсу здобувачі вищої освіти потребують базових знань з історичних дисциплін („Давня і середньовічна історія Центральної та Східної Європи”, „Нова історія Центральної та Східної Європи”, „Історія Західної Європи і Північної Америки кінця XV – початку XIX ст.”), „Історії релігії” та „Культурології”, достатніх для розуміння етноконфесійних і мовно-культурних процесів у Центральній та Східній Європі нового часу та сприйняття понятійно-категоріального апарату курсу.</p>			
<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p>Навчально-пізнавальна діяльність здійснюватиметься наступними методами: <i>лекція</i> (традиційна (тематична), проблемна) із застосуванням мультимедійних засобів (PowerPoint-презентація) та інтерактивних методів (створення ситуації пізнавальної новизни та „мозкового штурму”, дискусія, кейс-метод); <i>самостійна робота</i> здобувачів вищої освіти з джерелами та літературою, вивчення проблемних питань і мультимедійна презентація отриманих результатів, дискусія, написання письмових робіт/есе з їх наступним обговоренням, методи контролю і самоконтролю.</p>			
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Мультимедійне устаткування, ноутбук</p>			
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Структура оцінювання навчальної діяльності. Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: I. Поточна навчальна діяльність – 15% семестрової оцінки: • розпитування та коментування на лекції, участь у дискусіях – 1 бал; максимальна кількість балів – 15; II. Проміжний контроль за результатами самостійної роботи– 85% семестрової оцінки: • письмова робота/есе: 45% семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 45; • мультимедійна презентація результатів вивчення проблемних питань: 40% семестрової оцінки, максимальна кількість балів – 40. Підсумкова максимальна кількість балів – 100. Курс вважатиметься зарахованим у разі набору не менше 51 бала.</p>			

	<p>Критерії оцінювання навчальної діяльності.</p> <p><i>Письмова робота/есе:</i> відповідність змісту роботи заявленій темі – від 1 до 10 балів; наявність авторської гіпотези, чіткість її формулювання – від 1 до 5 балів; якість виконання теоретичної частини (обсяг залучених джерел, наявність авторського критичного аналізу) – від 1 до 10 балів; доведеність висунутої у роботі гіпотези – від 1 до 10 балів; оформлення роботи, грамотність, логічність тексту – від 1 до 10 балів.</p> <p><i>Мультимедійна презентація:</i> відповідність змісту презентації заявленій проблематиці – від 1 до 10 балів; повнота, структурованість та послідовність висвітлення основних проблемних питань – від 1 до 10 балів; зрозумілість і вичерпність текстових коментарів – від 1 до 10 балів; доцільність та репрезентативність включеного графічного (ілюстративного) матеріалу – від 1 до 10 балів.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними текстами чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі чи мультимедійній презентації здобувача вищої освіти є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання для проміжного контролю</p>	<p>Теми письмових робіт/есе: 1. Латинська мова в Центральній та Східній Європі: від <i>lingua franca</i> до “мертвої” мови; 2. Німецька мова в Центральній та Східній Європі: від офіційної до „іноземної” мови (XVIII – початок XX ст.); 3. Церковнослов'янська мова та її ізводи: наближення до місцевого народного вжитку; 4. Польська мова і націоналізм в поділеній Польщі (1795–1914); 5. Від церковнослов'янської до сербо-хорватської мови: мовна політика і націоналізм в південнослов'янських землях монархії Габсбургів; 6. Самі Фрашері і створення албанської азбуки наприкінці XIX ст.; 7. Роль церкви у формуванні національної свідомості словенського народу; 8. Католицизм і православ'я у формуванні хорватської і сербської націй на території Хорватії, Славонії і Далмації. Проблематика мультимедійних презентацій: 1. Церковне питання в болгарському національному відродженні; 2. Конфесійні поділи і мовні пошуки в Словацьких землях кінця XVIII – пер. пол. XIX ст.; 3. Сербська церква в умовах турецького панування в XVI – XVIII ст.; 4. Релігія і національна ідентичність в Боснії і Герцеговині в XIX – на початку XX ст.; 5. Католицька нація: релігія і ідентичність у поділеній Польщі (1795–1914); 6.</p>

	Угорська мова: від кодифікації до офіційної мови й інструменту мадяризації в ХІХ ст.; 7. Від „валашської” до румунської мови: Уніатська церква, „Трансильванська школа” і поява румунського націоналізму у ХVІІІ – на початку ХІХ ст.; 8. Земський патріотизм, мовне питання і націоналізм в Чеських землях нового часу.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.